

EEN VREEMD VEDERKRUID IN HET ZWARTWATER: *MYRIOPHYLLUM HETEROPHYLLUM* MICHX.

G.M.T. Peeters, Henri Tijssenstraat 17, 6042 BV Roermond

Tijdens een veldbezoek op 16 juli 2003 aan het Zwartwater bij Velden viel hier de massale aanwezigheid van een fors vederkruid (*Myriophyllum spec.*) op dat met de gebruikte flora (VAN DER MEIJDEN, 1996) niet op naam te brengen bleek. Bij nader onderzoek bleek het hier te gaan om *Myriophyllum heterophyllum* Michx., een uit Noord-Amerika afkomstige soort waarvoor nog geen Nederlandse naam beschikbaar is. In deze bijdrage zal de vondst van deze bij ons weinig gekende soort kort worden toegelicht.

MYRIOPHYLLUM HETEROPHYLLUM

Myriophyllum heterophyllum is een fors vederkruid dat door het formaat van de schut-

bladen ('luchtbladen'), die duidelijk langer zijn dan de bloemen, enige gelijkenis vertoont met het inheemse Kransvederkruid (*Myriophyllum verticillatum*). Terwijl bij Kransvederkruid de schutbladen echter

duidelijk veervormig of veerdelig zijn, dus met duidelijke zijslippen, zijn de schutbladen van *Myriophyllum heterophyllum* ongedeeld en min of meer gaafrandig tot getand (figuur 1). Een belangrijk verschilpunt met alle bij ons inheemse soorten, en ook met de exoot Parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*), wordt gevormd door het aantal meeldraden; de inheemse soorten hebben acht meeldraden per bloem, *Myriophyllum heterophyllum* daarentegen heeft per bloem slechts vier meeldraden (STACE, 1997; HAEUPLER & MUER, 2000). Dit kenmerk is vooral onder een binoculair goed te zien. Verwarring met Parelvederkruid is overigens niet erg waarschijnlijk door de kenmerkend blauwig grijs gekleurde bladen van deze soort.

HET ZWARTWATER

Het Zwartwater (of Venkoelen) is gelegen in een oude Maasbedding ten noorden van Venlo (coördinaten: 210-379). De plas is ontstaan door vervening. Na het stopzetten van de vervening in de loop van de 19e eeuw is er een sterke verlanding opgetreden. In 2001 is het Zwartwater in het kader van natuurherstel geheel uitgebaggerd (STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP, 2001).

In 2003 groeide *Myriophyllum heterophyllum* hier massaal in het heldere water en lokaal op pas drooggevalen oeverdelen. Zowel in het water als op de oever werden in juli 2003 talrijke bloeiende planten gevonden. Hoewel de soort in het water wel samen met soorten als Knolrus (*Juncus bulbosus*), Sterrenkroos (*Callitriche spec.*) of Loos blaasjeskruid (*Utricularia australis*) is aangetroffen, vormt ze uiteindelijk dichte bestanden waartussen voor overige waterplanten nauwelijks ruimte overblijft.

Uit voorgaande jaren is de soort niet uit het gebied bekend. Wel wordt voor 2002 de aanwezigheid van twee andere soorten vederkruid in het Zwartwater vermeld, namelijk Kransvederkruid (*Myriophyllum verticillatum*) en Teer vederkruid (*Myriophyllum alter-*

FIGUUR 1
Myriophyllum heterophyllum, goed zichtbaar zijn de ongedeelde schutbladen, in dit geval alle duidelijk getand (foto: Henk Heijligers).

FIGUUR 2

Het Zwartwater bij Venlo, duidelijk zichtbaar het massaal voorkomen van *Myriophyllum heterophyllum* (foto: Henk Heijligers).

niflorum) (EENSHUISTRA, 2002). Deze soorten zijn in 2003 overigens niet teruggevonden in het Zwartwater. Gezien de massale aanwezigheid van *Myriophyllum heterophyllum* in 2003, alsmede het feit dat de determinaties van de voor 2002 vermelde vederkruidsoorten alleen op vegetatieve kenmerken waren gebaseerd (persoonlijke mededeling P. Eenshuistra), is het aannemelijk dat *Myriophyllum heterophyllum* reeds eerder in het Zwartwater aanwezig was, maar abusievelijk voor een inheemse soort is gehouden.

VOORKOMEN

Myriophyllum heterophyllum is afkomstig uit Noord-Amerika. In ons omringende landen is ze op verspreide locaties als verwilderde of ingeburgerde plant aangetroffen (HAEUPLER & MUER, 2000; LAMBINON *et al.*, 1998; STACE, 1997).

In ons land is ze in de handel als aquarium- en vijverplant. In Nederland (en Limburg) is ze voor zover bekend slechts één maal eerder in verwilderde staat gevonden, namelijk in 1999 in een als visvijver in gebruik zijnde

zandput ten noordoosten van Arcen (SPOORMAKERS, 2000; VAN DER MEIJDEN *et al.*, 1999). Deze vindplaats is gelegen in kilometerhok 212-389 (mededeling L. Spoormakers). Het Zwartwater is derhalve de tweede groeiplaats van deze exotische soort in Nederland.

EEN AANWINST?

Of we met deze aanwinst voor onze flora blij moeten zijn, is overigens zeer de vraag. *Myriophyllum heterophyllum* bezit namelijk een zeer sterk vermogen tot vegetatieve voortplanting (WIMMER, 1996). Afgebroken delen van de plant ontwikkelen snel wortels waarmee ze zich aan de bodem kunnen vestigen. Zo kunnen in enkele jaren tijd dichte bestanden ontstaan waartussen andere waterplanten zich nauwelijks kunnen vestigen (WIMMER, 1996). Het is geen toeval dat de soort in warmere gebieden tot de 'problematische' waterplanten wordt gerekend (KOWARIK, 2003). Het lijkt derhalve belangrijk de aanwezigheid van deze soort in het Zwartwater kritisch te volgen.

SUMMARY

AN UNUSUAL WATER-MILFOIL AT THE ZWARTWATER POND: *MYRIOPHYLLUM HETEROPHYLLUM* MICHX.

This contribution reports on a new location for *Myriophyllum heterophyllum* Michx. at the Zwartwater, a pond in a former bed of the river Meuse, situated north of Venlo in the province of Limburg. As far as we are aware, this is only the second location for this exotic species in the Netherlands. The location is briefly described and some comments are made on the field characteristics, distribution and ecology of *M. heterophyllum*.

LITERATUUR

- EENSHUISTRA, P., 2002. De plantengroei rond het Zwartwater in 2002. *Vrienden der natuur* 20(4): 18-19.
- HAEUPLER, H. & T. MUER, 2000. *Bildatlas der Farn- und Blütenpflanzen Deutschlands*. Eugen Ulmer, Stuttgart.
- KOWARIK, I., 2003. *Biologische invasjonen: Neophyten und Neozoen in Mitteleuropa*. Eugen Ulmer, Stuttgart.
- LAMBINON, J., J.-E. DE LANGHE, L. DELVOSALLE & J. DUVIGNEAUD, 1998. *Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden*. Derde druk. Nationale plantentuin van België, Meise.
- MEIJDEN VAN DER, R., 1996. *Heukels' Flora van Nederland*. Tweëntwintigste druk. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- MEIJDEN VAN DER, R., W.J. HOLVERDA & H. DUISTERMAAT, 1999. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in 1997, 1998 en 1999. *Gorteria* 25(6): 117-136.
- SPOORMAKERS, L., 2000. Verslag van het inventarisatiekamp De Peel (Sevenum) van 19 t/m 22 augustus 1999. *Gorteria* 26(2/3): 70-73.
- STACE, C., 1997. *New Flora of the British Isles*. Second edition. Cambridge University Press, Cambridge.
- STICHTING HET LIMBURGS LANDSCHAP, 2001. *Uit en Thuis boek*. Stichting het Limburgs Landschap, Arcen.
- WIMMER, W., 1996. *Untersuchungen zur Ökologie von Myriophyllum heterophyllum MICHAUX in Niedersachsen*. 8 juni 2004. <http://www.biblio.tu-bs.de/geobot/diplom/1996-4.html>.